

AGDER LAGMANNSRETT

KJENNELSE

Avsagt: 17.01.2011 i Agder lagmannsrett,
Sak nr.: 10-196232SAK-ALAG
Dommer: Lagdommer Nils Ole Simonsen
Lagdommer Rune Jensen
Lagdommer Karl-Einar Knudsen

Ankende part

Mediehuset
Fædrelandsvennen/
Fædrelandsvennen AS

Saken gjelder anke over tingrettens beslutning om forbud mot offentlig gjengivelse av dom i straffesak, domstoloven § 130 første ledd.

Kristiansand tingrett avsa i desember 2010 dom i straffesak (sak nr 10-136127MED-AUAG). Tiltalen gjelder forbrytelser mot straffelovens §§ 195 første ledd, annet punktum og annet ledd bokstav b og c jf § 206; og straffeloven § 197.

I flg dommens forside har retten ”forbudt offentlig gjengivelse av hele avgjørelsen, jf Domstoloven § 130 første ledd”.

Mediehuset Fædrelandsvennen/Fædrelandsvennen AS, i det følgende Fædrelandsvennen AS, har anket avgjørelsen til Agder lagmannsrett. I anken heter det at ”Utelukkende slutningen skal, så vidt vi forstår, være tilgjengelig. Lagmannsretten forstår dette slik, at tingretten også har nektet å gi utskrift av dommen(bortsett fra domsslutningen), og at Fædrelandsvennen AS også anker denne avgjørelsen.

Tingretten har i oversendelsesbrev til lagmannsretten uttalt:

”Retten har vurdert omgjøring i medhold av straffeprosessloven § 52 fjerde ledd, men har ikke funnet grunnlag for å omgjøre.”

Fædrelandsvennen AS utgir avisen ”Fædrelandsvennen” i Kristiansand, med nedslagsfelt i Agder-fylkene. Ankeadgangen følger av domstoloven § 130 annet ledd tredje punktum.

Anken er forlagt påtalemyndigheten, de fornærmedes bistandsadvokat Wenche Høie og forsvareren, advokat Ole J Devold, som alle har avgitt uttalelser.

Fædrelandsvennen AS viser til hovedregelen i domstoloven § 124 om at rettsavgjørelser kan gjengis offentlig med mindre annet er bestemt i lov, eller av retten i medhold av lov.

For øvrig oppsummeres anførslene i anledning anken slik:

Begrensningen i adgangen til offentliggjøring etter domstoloven § 130 forutsetter at det er påkrevet. Bestemmelsen er skjønnsmessig, men må sees i lys av bestemmelsen i domstoloven § 124 om adgangen til å referere fra rettsforhandlingene.

Det er vist til rettspraksis, herunder kjennelse fra Agder lagmannsrett 9 november 2010 og Bøhns kommentarer til begrepet ”privatlivets fred”, Domstoloven, kommentarutgave” s 373.

En tiltalt eller domfelt er som utgangspunkt ikke beskyttet mot offentliggjøring av navn under henvisning til "privatlivets fred" jf RG-2005-1212.

I foreliggende sak er det nærliggende fare for identifisering dersom mediene ikke selv tar tilbørlig hensyn til anonymisering, noe det er god og fast praksis for at mediene gjør. Fædrelandsvennen AS har forståelse for påtalemyndigheten og bistandsadvokatens synspunkter, men deler ikke bistandsadvokatens frykt for lekkasjer "i vår tid med mange elektroniske medier". Det er og vist til "Vær varsomplakaten" pkt 4.6, 4.7 og 4.8.

Mediene har selvpålagt justis som det er lang tradisjon for å følge restriktivt.

Pressens oppgaver i forhold til rettsvesen og offentlig forvaltning er velkjent. Det er et særlig ansvar å følge utviklingen på områder der det er påkrevet for allmennheten å få informasjon, nemlig familiære overgrepkrenkelser. Fædrelandsvennen AS ønsker tilgang til dommen for å vurdere en eventuell omtale.

Det er ikke nødvendig av hensyn til de fornærmede eller tiltalte å unnta saken fra offentlighet.

Bistandsadvokaten, advokat Wenche Høie støtter tingrettens avgjørelse, og har sammenfatningsvis anført.

Det er en lang prosess for de fornærmede å komme videre i livet. De må ha hjelp fra BUP og andre hjelpeinstanser. Prosessen vil bli vesentlig vanskeliggjort dersom det kommer opplysninger i pressen om saken. Det faktum at pressen ikke har omtalt saken har betydd mye for de fornærmede på en tydelig og god måte.

Domfelte kan anke saken og en ny behandling i lagmannsretten utsetter dem på ny for usikkerheten gjenkjennelse av dem innebærer. I vår tid, med mange elektroniske pressemedier og muligheter for feil/lekkasjer dette innebærer, er det spesielt viktig å slå ring rundt seksuelt utsatte barn og unge. Pressen kan informere om denne type saker på generelt grunnlag, uten å skulle måtte ha en konkret sak for øyet.

Det er ingen allmenn interesse at offentligheten får vite hva som skjedde i denne saken.

Forsvareren, advokat Devold slutter seg til advokat Høies anførsler.

Påtalemyndigheten v/førstestatsadvokat Holmen uttaler at offentliggjøring av straffedommer er samfunnsnyttig, ikke minst på grunn av folkeopplysning og for mange saker -antatt allmennprevensjon. I den grad det er snakk om allmennprevensjon i incestsaker er både den og folkeopplysningen tilstrekkelig ivaretatt ved at domsresultatet kommer allmennheten til syne. Risikoen for skadevirkninger hos de fornærmede er

umåtelig stor ved slike overgrep og bare risikoen v/identifikasjon av sårbare ofre vil kunne være ødeleggende for deres livskvalitet. Er det påregnelig risiko for identifikasjon i slike saker bør rettsorden bidra til å eliminere den, selv om man har høy tiltro til pressens anonymisering. I denne saken er faren for identifikasjon betydelig.

Lagmannsretten bemerker:

Det fremgår ikke av rettsboken fra forhandlingene i tingretten, men er uttalt av partene, at hovedforhandlingen der gikk for lukkede dører. Avgjørelsen skulle vært nedfelt i egen kjennelse, inntatt i rettsboken, jf domstoloven § 125. Lagmannsretten legger uansett til grunn at forhandlingene ble ført for lukkede dører.

Som nevnt innledningsvis synes det av anken å være slik at tingretten også har nektet å gi Fædrelandsvennen AS utskrift av dommen, og at Fædrelandsvennen AS også anker denne avgjørelsen.

Lagmannsretten finner det hensiktsmessig først å ta for seg spørsmålet om forbud mot offentliggjøring av dommen.

Det følger av domstoloven §124 første ledd, at rettsavgjørelser kan gjengis offentlig hvis ikke annet er bestemt i lov, eller av retten i medhold av lov. I Rt-2007-518 [10] heter det:

”Dette er et grunnleggende rettssikkerhetsprinsipp, jf. blant annet Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 6 nr. 1 og FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 14 nr. 1. Formålet med dette prinsipp er å sikre offentlig kontroll med og mulighet for kritikk av rettergangen, jf. Høyesteretts kjæremålsutvalgs kjennelse av i dag i sak 2007/443 (Norsk Telegrambyrå) (HR-2007-675-U). Etter domstolsloven § 130 første ledd bokstav a kan imidlertid offentlig gjengivelse av en rettsavgjørelse helt eller delvis forbys blant annet dersom « hensynet til privatlivets fred ... krever det ».”

Spørsmålet er etter dette om domstolsloven § 130 første ledd bokstav a i det foreliggende tilfellet gir hjemmel for et totalforbud mot offentlig gjengivelse av dommen. Før lagmannsretten går nærmere inn på dette, skal kort bemerkes at tingrettens forbud ikke rammer domsslutningen, så langt denne kan gjengis uten å røpe ”noens identitet”. Det vises til domstolsloven § 130 andre ledd andre punktum.

Terskelen for å beslutte totalforbud mot offentlig gjengivelse i medhold av domstolsloven § 130 første ledd bokstav a, ligger høyt. I Rt-2007-518 [12] og [13], heter det:

”(12)

Som påpekt av Bøhn, Domstoloven Kommentartutgave, 2000, side 393, vil et totalforbud mot gjengivelse av en rettsavgjørelse også ramme faglig offentliggjøring i domssamlinger og på Lovdata. Det finnes ikke hjemmel

for å tillate offentliggjøring i domssamlinger, men forby gjengivelse i presse og kringkasting. Dette tilsier at terskelen for å beslutte totalforbud mot offentlig gjengivelse må være meget høy.

(13)

I NOU 1988:2, som ligger til grunn for domstolslovens regler om offentlighet i rettspleien, er det på side 39 vist til Straffeprosesslovkomiteens utredning fra 1969, der det på side 377 er uttalt:

« Naturligvis skal det særlig sterke grunner til å forby offentlig gjengivelse av dommen, men adgangen hertil bør stå åpen med tanke på tilfelle hvor domsgrunnene inneholder drøftelser av intime personlige forhold som ikke bør prisgis offentligheten. Det mest praktiske vil for øvrig være forbud som er begrenset til visse uttalelser fremkommet under forhandlingene eller til spesielle avsnitt i domsgrunnene, eventuelt slik at det påbys utelatelse av navn ... »

Rt-2007-518 gjaldt spørsmål om offentliggjøring av dom i en sak der en far ble dømt til fengsel i to år og fire måneder for seksuell omgang med sin datter som var 8 år på gjerningstidspunktet. Høyesterett fant "det klart (at) det ikke kan utstedes noe totalforbud mot offentlig gjengivelse av dommen. Kravet om at rettsavgjørelser skal være offentlige, er et fundamentalt rettsstatsprinsipp. Det skal derfor meget sterke grunner til for å utstede et totalforbud mot at rettsavgjørelser blir gjengitt offentlig." Under tvil sa Høyesterett seg enig med lagmannsretten, som av hensyn til beskyttelse av fornærmede, hadde konkludert med at offentlig gjengivelse bare kunne skje i anonymisert form.

Hensett til de svært strenge vilkår Høyesterett har satt for å gi helt forbud mot offentlig gjengivelse av dommer, kan lagmannsretten ikke se at det er adgang til å fastsette totalforbud slik tingretten har bestemt i saken her. Hensynet til domfelte kan åpenbart ikke begrunne dette. At dommen omhandler incest, og inneholder detaljer om intime forhold og de seksuelle overgrep, er av hensyn til de fornærmede heller ikke tilstrekkelig for å begrunne et totalforbud, jf Rt-2007-518. Domspremissene nærværende sak skildrer som nevnt alvorlige seksuelle overgrep, men atskiller seg ikke på avgjørende måte fra innholdet i tilsvarende saker, for eksempel saksforholdet slik det var i Rt-2007-518.

Som nevnt inneholder straffedommen beskrivelser av forhold som de fornærmede har et sterkt behov for - også av hensyn til deres rehabilitering - ikke blir gjort offentlig kjent. På denne bakgrunn finner lagmannsretten at dommen, av hensyn til de fornærmede, ikke bør gjengis i annet enn anonymisert form.

Det er innledningsvis nevnt, at anken kan forstås slik at tingretten også har nektet å gi utskrift av dommen, jf straffeprosessloven § 28. Det følger av denne bestemmelsen at alle kan kreve utskrift av dom i en bestemt straffesak " så langt som det ikke gjelder forbud mot offentlig gjengivelse av dommen" Lagmannsretten har ovenfor konkludert med at det ikke kan settes forbud mot offentlig gjengivelse av dommen, og det er derfor åpenbart ikke grunnlag for å nekte Fædrelandsvennen AS utskrift.

Anken blir etter dette å ta til følge.

Kjennelsen er enstemmig.

S l u t n i n g:

- 1 Aust-Agder tingretts dom i sak 10-136127MED-AUAG kan bare offentliggjøres i anonymisert form.
- 2 Fædrelandsvennen AS kan kreve utskrift av dom i sak 10-136127MED-AUAG.

Nilsen *Rund* *V. Thun*
ku